

BOLVADİN MEVLEVİHANESİ VE PENDARÎ KÂARÎ AHMET DEDE

Muharrem BAYAR

"Haberiniz olsun ki; Allah'ın vefî kulları için hiçbir korku yoktur. Onlar mahzûnda olacak değİllerdir. Onlar iman edüp takvaya erişmiş olsunar."

Yunus Suresi: 62/63

Giriş: İnsanlığa, rahmetlerin ve nurların en erişilmezi olan Hazreti Muhammed'dir (SAV). O'ndan sonra, büyük bilgin, gönüller sultanı Hazreti Mevlana'dır. Hazreti Mevlâna, Allah'ın bir hediyesidir. Anadolu'nun üzerine isabet eden bir nurdur. İslam velilerinin en büyüğü, aşk ve irfan bahçesinin gülüdür Mevlana.

Arzın ve dağların yüklenemediği irfan emanetini, ilâhî aşkın kıvılcımı ile ehl-i irfanı asırlardır yakan ve lâ düni ilmiyle hakikat yolcularına ışık tutan ilâhî sırta eren büyük düşünür Hazreti Mevlana.

Konya'da yaktığı aşk ateşi dalgalar halinde yeryüzünü kapladı. Anadolu'nun, Rumeli'nin, Ortadoğu'nun hemen her şehrinde mevlevî dergahları, zaviyeleri, tekkeleri kuruldu. Bunlardan birisi de Bolvadin'de kurulmuştur.

1. BOLVADİN: Anadolu'da kurulan ilk şehirlerden birisidir (1). Anadolu'nun en eski, en önemli askeri ve ticarî yolların üzerinde kurulması ekonomik ve kültürel yönden hızla gelişmesini sağladı. Roma ve Bizans döneminde POLYBOTOS ve POLYBOTUM ismi ile Anadolu'nun sayılı şehirlerinden olmuştur (2). İslami dönemde aynı özelliğini korudu (3).

Bolvadin, Selçuklu devri kayıtlarına göre; Karahisar-ı Devlele'nin 10 kadılığından birisidir (4). Bütün sosyal ve kültürel kurumlarını tamamladı. Müftülüğü, ihtisap ağalığı, ahilik teşkilatı, iğdişlik teşkilatı vb. vardır (5). H. 1317 (1900) tarihli "Maarif Salnamesi ve benzeri kaynaklarda 24 medrese, 63 subyan mektebi, 8 ibtidaiyye (ilkokul), 2 rüştiye, 8 tekke bulunduğu kayıtlıdır (6).

Ziraat Bankası 1873 yılında 22. şubasını Bolvadin'de açtı. Arkasından 1890 yılında Osmanlı Bankası, şube açtı. 150 Bolvadin'li esnaf ve sanatkâr birleşerek, 01. Haziran, 1330 (1914) yılında "Bolvadin İktisadi Osmanî Şirketi" ismi ile ilk özel bankalardan birisini kurdu. 1900 yılı arşiv kayıtlarına göre 5 tane borsa faaliyet gösteriyordu (7).

Selçuklu kayıtlarına göre 11 mahalle, 10 cami ve mescid, bedesten, han, hamam, çarşı, tekke pazar ve diğer kurumlar vardı. Osmanlılar zamanında yenileri ilave edilmiştir. Bilhassa Kanuni Sultan Süleyman ve II. Abdülhamit zamanında imar edilmiştir (8).

- (1) Prof. Dr. W. Ramsay, Prof. Dr. Miss W. Lamb "Oxford V-I, V, II" London (1937), s. 131.
- (2) Prof. Dr. W. Ramsay "Le Petite d'Asia Histoire" s. 157.
- (3) Yakutî Hemavî "Mucem el Bıldân" (Ayasofya Kütüphanesi No: 8414) ve Evliya Çelebi "Seyyahatname" c. 3, s. 16.
- (4) Karahisar-ı Devle'nin 10 kadılığı şunlardır: Bolvadin - Sandıklı - Çay - Karamık - Şuhut - Barçınlı - Han Nevhad-i Barçınlı - Sincanlı ve Çölâbat (Süleyman Gönçer "Afyon İli Tarihi c. 1, s. 260).
- (5) Özel arşivimde bu kurumlara ait vesika ve belge vardır.
- (6) Comte Vital "Le Petit d'Asia Histoire" Paris (1895), s. 49, 50; Maarif Salnamesi (H. 1317) s. 1162, 1184, ve Hüdavendiğâr Salname (H. 1302), s. 465.
- (7) Banklarla ilgili vesikalar, tüzükler ve hisse senetleri özel arşivimde vardır.
- (8) Hüdavendiğâr Salname (H. 1302), s. 465. Kadri Tarikatının kurucusu Şeyh Abdülkadir Geylanî'nin 12. torunu Şeyh Abdülkadir Geylanî-i Bolvadinî Hazretlerinin türbesi tekke, camisi, haziresi ve diğer müştemilatı halen mevcuttur. Bu tekke ve şeylerine ait 1 şecere, 25 ferman ve berat, 20 ilam özel arşivimde vardır.

Devrin ünlü tarikatlarından; Mevlevi, Nakşibendi ve Kadri tarikatlarının tekeleri vardır (9).

2. KONYA - BOLVADİN ARASINDAKİ SOSYAL ve KÜLTÜREL İLİŞKİLER: İstanbul'u doğuya bağlayan en önemli askeri ve ticari yol üzerinde bulunan bu iki şehir arasındaki hemen her devirde sosyal, kültürel ve ticari ilişkinin olduğunu görüyoruz. Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlılar döneminde doğu ve batıya yapılan seferlerde önemli rol oynamışlardır (10).

Bu tarihi yolun -Sultanönü (Eskişehir)-Akşehir arasının yol muhafızlığını ve derbentlik görevini Bolvadin Beyleri yürütmüşlerdir (11).

3. BOLVADİN MEVLEVİHANESİ: Bolvadin Çarşı Camii şerifi'nin kuzey-doğu tarafında idi. Beylikler döneminde; Bolvadin, Beyşehirlioğulları Beyliğine katıldığı zaman yaptırılmıştır. Beyşehirli Oğulları Beyliğinin, beylerinden Mübariziddinzadelerden Süleyman oğlu Mehmet Bey H. 720/M. 1320 yılında büyük bir külliye yaptırır. Bu külliyenin içinde cami, mevlevi tekkesi, misafirhane, hamam ve haziresi vardır. Bugün Çarşı Caminin batı cephesinde bulunan kitabede şu satırlar yazılıdır.

1. İnşea hazih el-imate el-mübarekete be işarete
2. El-Emir'ül âzam Mübariziddin
3. Mehmet bin Süleyman haled-Allahü devlete
4. El-Emir'ül Ecel Ziyaeddin Şikari
5. Yütim-Allahü ulüvvehu fi tarih
6. Evasıt Rebiül-Ahir sene: ısrıne ve seb'a-mie

Mübariziddinzade Mehmet Bey'in Bolvadin'e yaptırdığı külliyyeden; cami, 1900 yılında yıkılarak yerine çarşı cami yaptırılmıştır. Mevlevi Tekkesi 1900 yılı başlarına kadar faaliyet göstermiş; bu tarihten sonra misafirhane olarak kullanılmış; I. Dünya Savaşı yıllarında "Rufai Tarikatı" mensupları kullanmış, 1924 yılında Tekke ve Zaviyelerin kaldırılması ile tamamen terk edilmiştir. 1936 yılına kadar depo olmuş, bu tarihte yıkılmıştır.

Mevlevi Tekkesi, tekkenişinlerinin ellerinde bulunan vesikalara ve naklen gelen rivayetlere göre Tekke üç ahşap binadan meydana gelmektedir. Binalardan büyüğü semahane, küçüğü mutfak ve depo, diğeri ise çilehanedir. Tekkenin doğusunda büyük bir bahçesi ve hamamı vardır. Güneyinde haziresi bulunuyordu. Hazire 1912 yılında Bolvadin kaymakamı Ahmet Maruf Bey (Tuzcugil) tarafından yıktırılarak dükkan yap-

(9) AŞS. 11/19 kayıta Bolvadin mahalleleri şöyle sıralanmıştır: "Kestementlü, Alacalu, Hisarlu, Şazili, Hanlu Mescid, Hacı Halife, Şeyh Bey, Ak Mescid, Kulplu Mescid, Bey Mescid ve Kümbet mahalleleridir."

(10) Bu konuda Ankara, Konya, Bursa, İstanbul ve Afyon'daki arşiv kayıtlarında pekçok belge ve kayıt vardır. Konya Müzesindeki Şeriye Mahkemeleri kayıtlarındaki şu vesika bu konuya en güzel örnektir. (1629 tarihinde Konya ve kazalarını kasıp, kavuran "Dereli Halil" isyanını; Bolvadin Beyi Küçük Ahmet Paşa tarafından bastırılmıştır. Bu olay efsaneleşerek günümüze kadar gelmiştir. (13. Zilhicce 1038/04. Ağustos. 1629 tarihli berat ve Cemaziel Evvel. 1070/Ocak. 1660 tarihli mahkeme kararı Konya Müzesi Arşivi); Mehmet Önder, "Seydişehir Tarihi" s. 43, 44, 45; Tarihi Nâima" c. 3, s. 182, 184; İ. Hakkı Uzunçarşılı "Osmanlı Tarihi" c. 3, s. 189.

(11) Bolvadin'li Şatır Mehmet Paşa 1691 yılında yol muhafızı olarak atanmıştır. (Sicil-i Osmanî c. 4, s. 183, 184);

(12) Bolvadin Tapu Sicil muhafızlığındaki, "1301. H. tarihli Tapu Tahrir Defterleri"nde tekke ve müştemilatının kayıtları vardır. 1960 yılında yapılan bir hafriyatta hamamın kalıntıları çıkmıştır.

tırılmıştır. Bu dükkanlar da 1959'da yıkıldı. Şimdi tekkenin olduğu yer cami avlusu, hazire yol, bahçe ve hamam ev olmuştur (12).

Tekkenin haziresinde, şeyhlerin kabirleri varmış, Fatih Sultan Mehmet Han, Karaman Seferlerinin birinde Bolvadin'e uğramış, hazirede yatan büyük Şeyh Ahi Mehmet Dede'nin kabrini ziyaret etmiş, Üçhüyük Mevkisinden büyük bir çiftliği Mevlevi Tekkesine vakfetmiştir. Bu vakfiyenin orijinali arşivimizdedir (13).

Mevlevîhane'nin araç ve gereçleri halen mevcuttur. Aşure kazanı, üzerini yazılı aşure kepeçesi, aşure kapları, vb.. yine Mevlevi Tekkelerinde Muharrem Ayında yapılan aşure ve helva törenleri, tekkenişinler tarafından yapılmaktadır. Her yıl tekkenişinlerin torunları Muharrem ayının 7-12 arası kenarlarında ayetler yazılı kazanda aşure kaynatırlar, üzerinde üç satırlık "vakfiyenamesi" yazılı kepeç ile kaplara dökerek halka dağıtırlar (14).

Bolvadin'de Mevlevi Tekkesi'nin kurulduğu tarih kesin olarak belli değildir. Bu konuda yapılan tesbitlere göre; Sultan I. Alaeddin Keykubâd tarafından Afyon Kalesi kenarına "Alaeddin - Hisarardı Medresesini" yaptırmıştır. Medresenin açılışı 1233 yılında yapılmış, açılışa davetli olan Hazreti Mevlana'da hazır bulunmuştur. 17 Aralık 1273 tarihinde Hazreti Mevlana'nın vefatı üzerine oğlu Sultan Velet Afyon'a gelerek bir süre kalır. Bu olaylar, Afyon'u "Mevleviliğin" ikinci merkezi yapmıştır. Sultan Velet Afyonda bulunduğu sürede kızı Mutahhare Hatun'u, Germiyan Sultanı Savcı Bey'in oğlu Umur Bey'le evlendirmiştir. Bu olay 1276 yılında olmuştur (15). Teşkilatçı bir lider olan Sultan Velet etkin çalışmaları ile melevi tekkelerinin sayısını artırdı. Muh-temelen Bolvadin Mevlevîhanesinin de bu sırada açılmış olması gerekmektedir.

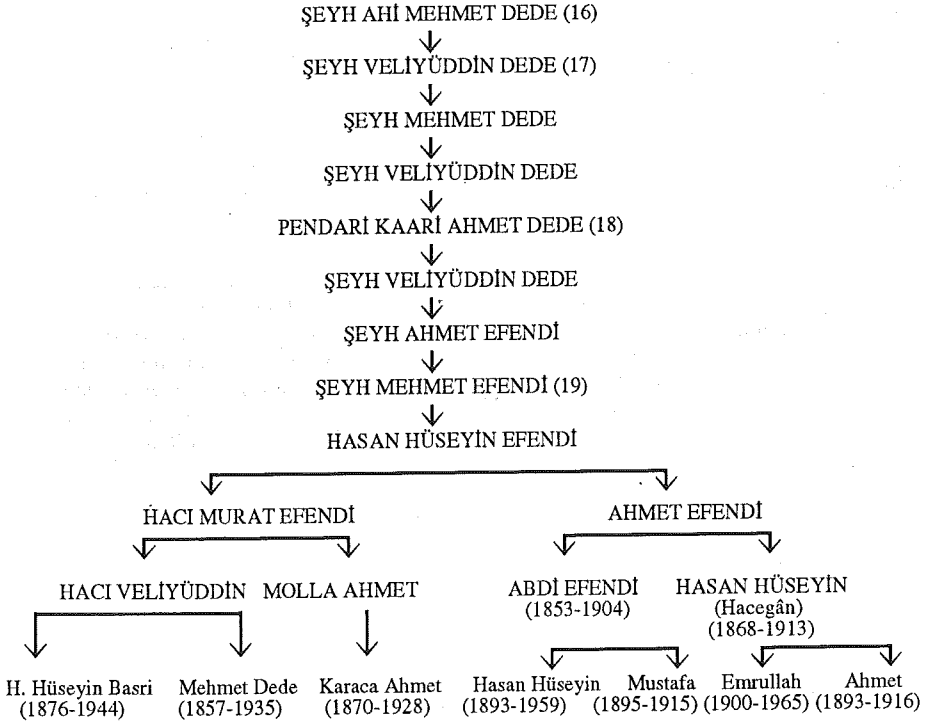
(13) Orijinal özel arşivimde bulunan beratın çevirisi şöyledir:

"Bolvadin kazasında bulunan bundan akdem cennet mekan firdevs-i âşiyen merhum ve mağfur lehüma Sultan Han-Sultan Mehmet Han Hazretlerinin vakf ve ihya buyurdıkları AHI MEHMET DEDE zaviyesine, kasaba-i mezbura mürur ve übur eden fukaraya itaam-ı taam eylemek şartıyla vakf-ı sahih şer'i ile vakf buyurdıkları zaviye-i mersumenin mutasarrıfı VELİYÜDDİN fevd olup, evlad-i zükûru olmağla erba-ı istiğnadan..." Bu satırdan sonraki kısmına ait parça bulunamamıştır.

(14) Muharrem BAYAR, "Afyon Mevlevi Dergahlarında Aşure törenleri" (Beldemiz) (1993) nr. 31, s. 15-AFYON.

(15) Yusuf ILGAR, "Afyonkarahisarda Mevlevilik" (1992), s. 2.

Özel arşivimde bulunan vesikalara göre, Bolvadin Mevlevihanesi şeyhlerinin secereleri ve postnişinleri:

Tekke'nin ilk şeyhleri belli değildir. Pendari Kaari Ahmed Dede hakkında geniş bilgi vardır. Listede ismi geçen kişilerin ismi; nüfus tahrir defterlerinde (H. 1301/M. 1885), mahkeme ilamlarında, fermanlarda, beratlarda, vergi tahrir kayıtlarında ünvanları ile geçer. Liste bu esasa göre yapılmıştır Mutlaka arada boşluklar olacaktır.

Yukarıdaki postnişinler aynı ailedendir. Yalnız H. 1250/M. 1834 tarihli mahkeme ilamında tekkenin vakıf akarları sayılır. Ayrıca tekkenin şeyhi olarak "Dede Ali Sultan" gösterilmiştir. Bu vesika, bu aile dışında bazı kişilerin bu tekke de şeyhlik yaptığını gösterir.

BOLVADINLI PENDARİ KAARİ AHMET DEDE (1627?-1708): Ahmet Dede tahminen 1627 yılında Bolvadin'de doğmuştur. Babası, Bolvadin Mevlevihanesi şeyhlerinden Şeyh Veliyüddin Efendidir.

İlk tahsilini, mevlevihane civarındaki, Hisar Mahallesi Medresesinde yaptı. Sonra Bursa'ya gitti. Tahsiline orada devam etti. Buradaki tahsilini tamamladıktan sonra Bursa Mevlevihane şeyhlerinden Şeyh Salih Dedezade Şeyh Mehmet, Arif Efendiye in-

(16) Arşivimizde adına verilmiş berat vardır.

(17) Arşivimizde adına verilmiş berat vardır.

(18) Pendari Kaari Ahmet Dede (1627-1708) tarihleri arasında yaşamıştır.

(19) Şeyh Mehmet Efendi'den sonra postnişinlik Şeyh Dede Ali Sultan'a geçmiştir. Bu konuda H. 1250/M. 1834 tarihli "ilam" özel arşivimizdedir.

tişap etti. Ataları gibi "mevlevî" oldu. Mevlevî külâhı giydi, çile çıkardı, tarikatın âdap ve terbiyesini öğrendi. Arıma merasimini yine bu tekkede yaptı..

Bursa'daki görevini tamamladıktan sonra; İstanbul'a gitti. Galata mevlevihanesi şeyhlerinden Şeyh Gavsî Ahmet Dede'nin hizmetine girdi. Aşçıbaşılığa kadar yükseldi. Buradan Edirne'ye gitti. Edirne Muradiye Mevlevihanesi Şeyhlerinden, Şeyh Mehmet Dede'ye intisap etti. Bu büyük insandan çok feyz aldı. Tekkenin zengin kitaplığından faydalandı. Mevlevî büyüklerinin hayatını anlatan "sefineleri" inceledi.

Edirne'den tekrar İstanbul'a geldi. Yenikapı Mevlevihanesine girdi. O sırada tekkenin şeyhi, Şeyh Naci Ahmet Dede'dir. Burası, O'nun son görev yeridir. Ölünceye kadar bu tekkede hizmet etmiştir.

a. Pendari Kaari Ahmet Dede, Yenikapı Mevlevihanesinde şeyhlik yapan 7. nci Ahmet'tir. Aynı mevlevihanın 2. nci kaarisidir. Yenikapı Mevlevihanesinde şeyhlik yapan Ahmet'ler: (20).

1. Şeyh Kemal Ahmet Dede (1558-1601) 4 yıl şeyhlik yapmış 43 yaşında ölmüştür.

2. Tuğani Ahmet Dede (?-1630) Aksaraylıdır. 30 sene şeyhlik yapmıştır.

3. Sabuhi Ahmet dede (?-1650) İstanbulludur. 20 yıl şeyhlik yapmıştır.

4. Câmî Ahmet Dede (?-1671) 21 yıl şeyhlik yapmıştır.

5. Kaari Ahmet Dede (?-1679) Kastamonu'ludur. 8 sene şeyhlik yapmıştır.

6. Naci Ahmet Dede (1632-1708) Bursa'lıdır. 33 yıl şeyhlik yapmıştır.

7. Şeyh Pendari Kaari Ahmet Dede (1627-1708) Bolvadin'lidir.

Yenikapı Mevlevihanesinde iki "kaari" şeyhlik yapmıştır.

1. Kastamonulu Kaari Ahmet Dede

2. Bolvadin'li Pendari Kaari Ahmet Dede'dir.

b. Kaynak kitaplarda Pendari Kaari Ahmet Dede:

1. **Esrar Dede'nin "Tezkire-i Esrar'ında"**: "Malum ola ki Mevlevî Tarikatında iki büyük ve meşhur iki "kaari" yetişmiştir. Biri Kastamonulu Ahmed Dede; diğeri Bolvadin'li Ahmet Dede'dir. Naci Ahmet Dede'nin ihtiyarlığında O'na vekalet etmiştir. Sesi çok güzeldir. Bu güzel sesi ile tekkelerde mesnevi şerif okumuştur. Bu nedenle "kaari" ünvanı almıştır. Çok temiz ve güzel giyindiği için "pendârî" ünvanı ile de meşhur olmuştur." (21).

2. **Mustafa Sakıp Dede'nin "Sefine-i Nefise-i Mevleviyye'sinde"**: Yenikapı Mevlevihanesine intisabında, arındırma merasimini Pendari Kaari Ahmet Dede yaptırmış, tarikatın âdap ve usulünü O'ndan öğrenmiştir. Vefat haberini öğrenince çok üzül-düğünü" yazar (22).

3. **Mehmet Ziya "Yenikapı Mevlevihanesi'nde"**: "Bu derviş Ahmet, Bolvadin'li alim bir zatın oğludur. Hüner ve marifet tahsil etmek üzere Bursa'ya giderek gurbetin her türlü meşakkat ve zahmetlerine tahammül ederek senelerce oturmuş ve zamanını geçerli ilimlerini elde ettikten sonra bilgili bir adam olarak ortaya atılmıştır." (23).

(20) Mehmet Ziya "Yenikapı Mevlevihanesi". (İst. 1913), s. 119.

(21) Mehmet Ziya, a.g.e., s. 139.

(22) Mustafa Sakıp Dede, "Sefine-i Nefise-i Mevleviyye" (Mısır-1283), s. 150.

(23) Mehmet Ziya "Yenikapı Mevlevihanesi" (İstanbul-1913), s. 138-142.

c. Pendari Kaari Ahmet Dede'nin Viyana Seferine katılması: Bu olayı Mustafa Sakıp Dede'nin söz konusu eserinden nakleden; Mehmet Ziya "Yenikapı Mevlevihanesi" isimli eserinde genişçe anlatır. Bu olay şöyle anlatılır: "1963 yılındaki II. Viyana Seferi sırasında, Sultan Mehmet IV. tahttan indirildi. Bu sırada Baş Müneccim Ahmet Dede, ihtiyarlığını ve Hacca gideceğini bahane ederek görevinden istifa etti. Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın yakın dostu Müncil Ahmet Efendi'nin aracılığı ile Baş müneccim seçildi. Ve Viyana Seferine katıldı. Sefer sonundaki acı yenilgiyi bir türlü unutamadı. Edirneye geldi. Oradan İstanbul'a gelerek; Yenikapı Mevlevihanesine kapandı, ölünceye kadar burada kaldı" (24).

Tekke'nin ihtiyar şeyhi Naci Ahmet Dede'ye vekalet etti. Mesnevi şerif okuyarak vakit geçiriyordu. Başka dergahlara şeyhlik teklif edildi ise de kabul etmedi. O sırada Konya'da asaleti geldi. Yenikapı Mevlevihanesi'nin "Ahmet" isimli 7.nci şeyhi; aynı zamanda tekkenin 2.nci "Kaari" ünvanını aldı.

Yenikapı Mevlevihanesindeki görevi sırasında Mustafa Sakıp Dede gibi ünlü kişilerin arındırma merasimlerini yürütmüş, tarikata kazandırmıştır. 1120 H. (1708) tarihinde 81 yaşında vefat etti. Vefat haberini alan Mustafa Sakıp Dede" önderi, rehberi, kıymeti ile saadetlenmiş, nezih terbiyesinden feyz aldığı, büyük insan Ahmet Dede'nin ölümü ile sarsılmış, kalbi yaralanmıştır" (25).

Mustafa Sakıp Dede'yi ve Mehmet Ziya'ya göre son sözü "Âa Hûu" ismi celili olmuştur.

Ölümü ile boşalan şeyhlik makamı bir müddet boş kalmış; sonra Konya'dan Seyyit Nebip Yusuf Dede atanmıştır.

Pendari Kaari Ahmet Dede'nin kabri Yenikapı Mevlevihanesi kabristanındadır. Sandukası türbenin güney tarafında, Sabuhi Dede'nin sandukasının ayak ucundadır.

Şahide kitabesini devrin ünlü şairlerinden Dürri Efendi yazarak tarih düştürmüştür.

Mezartaşı kitabesi:

"Azmi Ukbâa edib ol ârif-i Mevlanayı

İtibar etmedi, bu dar-ı fena tekkesine,

(Derya) rihletine dedi erenler tarihi,

Kaari Ahmet Dedemiz göçtü bekâ tekkesine."

Kitabedeki tarih sözcüğü, "Derya" kelimesi ebced hesabı ile çözüldüğü zaman ölüm tarihi olan H. 1120 sayısını buluruz. Bu da M. 1708 tarihinin karşılığıdır.

5. SONUÇ: Bolvadin Mevlevihanesi hakkında hiçbir yazı yazılmamıştır. Sadece arşiv belgeleri ve birkaç belge ile tekkeden arda kalan birkaç malzeme vardır. Pendari Kaari Ahmet Dede ise birkaç monoğrafik eserde kısaca tanıtılmıştır. Bu tebliğimde çok az bilineni anlatmaya çalıştım.

II. Milletlerarası Osmanlı Devleti'nde "Mevleviler Kongresi'ne" sunduğum bu bildirimim ileride bu konuda çalışacaklara, yardımcı olacağımı sanıyorum. Bu imkanı veren Konya Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürü ve diğer yetkililerine teşekkür eder, saygılar sunarım.

(24) Mehmet Ziya, a.g.e., s. 140.

(25) Mustafa Sakıp Dede, a.g.e., s. 150.

KİTABIYAT

a. VESİKALAR

1. Konya Şer'îye Mahkemesi kayıtları. c. 18 ve 30.
2. Afyon Şer'îye Mahkemeleri kayıtları. No: 11, 13, 14.
3. Bolvadin Mal Müdürlüğü Maaş Defterleri (1316 tarihli)
4. Bolvadin Tapu Sicil Müdürlüğü, Tahrir Defterleri (1301 tarihli)
5. Özel arşivimdeki vakfiye, berat, ferman, ilam vb. vesikalar.

b. BASILI KAYNAKLAR

1. Comte Vital "Le Petit d'Aisa Minor" Paris. 1895.
1943. 2. Enver Ziya Karal "Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı" Ankara.
3. Evliya Çelebi "Seyyahatname", İstanbul. 1312.
4. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Osmanlı Tarihi" Ankara. 1977.
5. —————, "Kitabeler", İstanbul. 1929.
6. Hüdavendiğâr Salnamesi (H. 1302). İstanbul 1302.
7. Maarif Salnamesi (1317). İstanbul. 1317.
8. Mehmet Önder, "Seydişehir Tarihi", Ankara. 1986.
9. Mehmet Ziya (İhtifalçı) "Yenikapı Mevlevihanesi" İstanbul. 1329.
10. Şeyh Mustafa Sakıp Dede, "Sefine-i Nefise-i Mevleviyye", Mısır. 1283.
11. Mustafa Naima, "Naima Tarihi". İstanbul 1967.
12. Ramsey W. (Prof. Dr.) "Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası" (Çev. Mihri Pekteş). İst. 1961.
13. Mehmet Süreyya "Sicil-i Osmani". İstanbul. 1308.
14. Süleyman Gönçer "Afyon İli Tarihi" c. 1, İzmir. 1971.
15. —————, "Afyon İli Tarihi" c. II, Afyon. 1991.
16. Yakûti Hemavi "Mücem ül Büldan" (Ayasofya Kütüphanesi No: 8414).
17. Yusuf Ilgar, "Afyonkarahisarda Mevlevilik", Afyon. 1992.

